

taiteesta. jakso 2. tAlde eli taide tekoälykkäässä maailmassa - Sanna Juujärvi-Bremer

INTROMUSIIKKI SOI

Sanna:

Se tavallaan pakotti toimimaan tietyllä tavalla siinä prosessissa. Siellä hääää joku, joka pakottaa tekemään valintoja. Ei sen perusteella, mikä minulle intuitiivisesti tulee sisältä päin, vaan se tuleeekin jostain ulkoa päin siinä maalauksen pinnalla.

INTROMUSIIKKI HILJENEE

Toivo:

Hmm, ChatGPT, kirjoittaisitko minulle humoristisen ja pseudo-intellektuellin introspiikin podcast-jaksoon, joka käsittelee tekoälyn ja taiteen suhdetta, ja jossa on vieraana taiteilija, taidekasvattaja Sanna Juujärvi-Bremer. Hyvä pituus olisi n. 700 merkkiä.

Tekoäly:

Tervetuloa taiteen ja tekoälyn ainoissaan. Tekoälyn ja taiteen maailma ovat kohdattua taikaa ja värikkästä maalauksellista logiikkaa.

Mutta miksi tekoälyn ja taiteen suhde on kuin modernin taiteen sokkeloinen taideteos? Voimme kuvitella tekoälyn istuvan taidegalleriassa tuijottamassa abstrakteja maalauksia, naureskellen sille, miten se voisi luoda samanlaisia teoksia millä tahansa matemaattisella kaavalla. Mutta taide, se herkkä sielu, vastaa, mutta hyvä tekoäly, etkö ymmärrä?

Taide on tunteiden ja inhimillisen ilmaisun mestariteos. Joka saa meidät näkemään kauneutta kaikessa, tekoäly ei ehkä vielä ymmärrä huumoria tai tunteita, mutta se voi auttaa meitä löytämään uusia syvyyksiä taiteessa. Se analysoi massiivisia määriä tietoa ja paljastaa yllättäviä yhteyksiä, jotka voisivat saada taiteilijoidenkin silmät pyörimään kateellisina.

Voimme jopa ennustaa tulevaisuuden teokset, kenties tekoälyllä maalatut taideteokset valloittavat taidegalleriat. Tässä podcastissa nauramme tekoälyn kömpelyydelle taiteessa, mutta tutkimme myös syvemmin sen vaikutuksia. Voiko tekoäly innoittaa meitä luomaan jotain ennennäkemätöntä? Onko se vain taiteen apuri vai voi se itsekin tulla taiteilijaksi?

Liity mukaan tähän värikkääseen keskusteluun, jossa äly ja luovuus tanssivat käsi kädessä ja tekoäly ja taide kisailevat huimasti.

Toivo:

No, en ole varma, että korvaako tekoäly vielä mun kaltaisia täysipäiväisiä introspeak-kirjailijoita, mutta hyvä yritys. Jos kuitenkin vielä todetaan perusasiat. Tämä on taiteesta. -podcast, joka on podcast taiteesta. Tässä jaksossa otamme hellään mutta päättäväiseen käsittelyymme kysymyksen tekoälyn ja taiteen suhteesta. Kanssani koneoppimassa uutta on kirkkonummelainen taiteilija ja taidekasvattaja Sanna Juujärvi-Bremer.

Sanna, minkä osan sun omasta elämästä haluaisit just nyt ulkoistaa jollekin tekoälymallille?

Sanna:

No, tällä hetkellä, ja oikeastaan se on aika aina läsnä taiteilijan näkökulmasta itsekkin, niin kaikki sellainen, mikä tapahtuu päätteen äärellä. Vaikka tähän aiheeseen halusinkin jollain lailla perehtyä ja syventyä, niin silti en koe, että hirveästi nauttisin siitä. Mä välillä meen vähän epämukavuusalueelle, niin kuitenkin se on ehkä sellaista, mitä mä antaisin ihan mielellään muihin käsiin. Eli esimerkiksi juustiin tällaista markkinointi- tai apurahahakemustyötä lähinnä.

Toivo:

Uskon, että moni taiteilija jakaa tuon apuraharuljanssin.

Sanna:

Sinänsä aika kliseistä, mutta kyllä se näin vähän on, että sitä ei, taiteilijana kyllä sitä on enemmän semmoinen käsityöläinen ja käsillä tekevä ja keholla tekevä ihminen.

Toivo:

Näinkin teemoihin varmasti päästään tässä keskustelussa. Sitten ehkä kun jo sanoitkin, että sä et ole mikään tietokone-nörtti itse, niin miksi sä kiinnostuisit tästä aiheesta, kun sä oot tosiaan tehnyt ihan taiteellisen opinnäytetyönkin?

Sanna:

No ehkä just siksi, koska en ole. En osaa, en koen, että en ymmärrä. Mä sitä vähän mietinkin siltä kantilta, että tekoälykeskustelu, kaikki siihen liittyen, mitä median kautta esimerkiksi kaikille kansalle tulee, haluaisi tai ei, niin se tulee jollain tavalla vastaan.

Sitten se, että sitä jollain lailla ymmärtäisiin paremmin, niin siihen täytyy vähän sukeltaa. Sitä alkoi kaipaava semmoista konkreettista tietoa siitä, että mitä se voi olla. Ja ehkä vähän just se epämukavuusalueelle hönkäsy, että toi opiskelu Aalto-yliopistossa antoi siihen hyvät mahdollisuudet, ja en voinut olla käyttämättä.

Toivo:

Kyllä, että tässä se Aalto-yliopiston paljon mainostama teknologian ja taiteen kohtaaminen tapahtuu ihan oikeastikin.

Sanna:

Kyllä, just näin.

Toivo:

Aivan mahtavaa. Kun nyt puhutaan tekoälyn automatisaation ja robotisaation ja taiteen suhteesta, niin me voitaisiin ehkä vähän määritellä käsitteitä. Ja sä oot luonnollisesti joutunut tätä joskus vähän pohtimaan, että mitä nämä sanat tarkoittaa. Miten sä määrittelit näitä keskeisiä käsitteitä sun omassa opinäytteessä ja taiteellisessa työssä?

Sanna:

Jotenkin tekoälyhän on semmoinen aika iso, laaja kattokäsite. Siinä pitää sisällään aika paljon asioita. Esimerkiksi just tällainen maisterin opinäytetyö, niin se on aika pieni riipasu sitä aluetta. Siellähän on kaikenlaista koneoppimisesta mihin tahansa tällaiseen algoritmipohjaseen tapahtumaan.

Ja robotiikkakin on vain yksi osa-alue sitä. Ja se, että miten minulla itsellä lähti sinne robotiikan suuntaan, niin se ehkä on jotenkin, mä koin, että se on helpoin tapa tällaiselle ihmiselle, joka on aika vieraantunut tällaisesta alueesta kuin teknologia. Että mä oon maalari, öljyvärimaalari, ja se on aika perinteinen, todella perinteinen tapa tehdä visuaalista kuvaa.

Sitten se robotiikka anto tai se tavallaan supistu siinä matkan varrella siihen, että mä keskityn siihen robotiikkaan. Ja se kuitenkin antaa tarpeeksi semmoista, siinä päässään konkreettisia tasolle, ja tarpeeksi kuitenkin haastaa sitä mun teknologista osaamista, kun aletaan mennä koodaamisen.

Vaikka se onkin helpon koodaamisohjelman perusteella, mutta se on silti jotenkin, mä koin sen sellaisena, että mä halusin mahdollisimman tavallaan mennä sinne ihan A-han ja aloittaa sieltä. Eikä suinkaan niin, että mä hyppään suoraan sellaisen sovelluksen pariin, joka on jo valmiiksi, algoritmit on valmiiksi, se ei anna mulle sitä ymmärrystä.

Eli mulla oli halu mennä sinne näin. No mutta tämä meni vähän toisille urille tästä kysymyksestä itsessään, mutta siis robotiikka oli se mun pääasia siinä. Ja sehän tarkoittaa tietysti tällaista, tai mä määrittelin sen tällä tavalla, että se on mahdollisimman itsenäisesti jollain tasolla toimiva, ennalta arvaamattomasti toimiva objekti. Ehkä näin lyhykäisyssä.

Toivo:

Muistan, tämä on joskus jossain ehkä aikakauslehdessä ollut hauskesti illustroituna, että kun robotista tulee mieleen sellainen suunnilleen ihmisen muotoinen laatikkopäinen kaveri, jolla on vähän tällainen ääni ja silleen, mutta siellä justinsa niin kuin robottikuvakkeena oli siis sellainen satamanosturi, sellainen telakkanosturi, koska sekin on niin kuin robotti ja tosi laaja skaala, missä toimitaan.

Sanna:

Kyllä näin on.

Toivo:

Ja siksi ehkä, mitä sä lähdit selvittää tällä koko työllä?

Sanna:

No ensinnäkin just tuo, että mitä tämä on. Voidaanko puhua tekoälystä just robotiikan yhteydessä ja millä tasolla ja mitä se voisi tuoda uutta mun taiteelliseen ilmaisuun. Kyllä siinä oli aika vahvasti just tämä, että kun on niin perinteisen median kanssa tekemisissä ollut pitkään, niin halus siihen sitten lähteä kokeilemaan uusia, nykypäivään hyvin vahvasti liittyviä, linkittyviä asioita. Se oli oikeastaan just tämä taiteellinen prosessi siinä.

Toivo:

No prosessista puheen ollen, minkälainen prosessi siellä muotoutui tähän selvitystyöhön?

Sanna:

No ensinnäkin täytyy alkaa just ensin se aiheen rajausta ja se robotiikkaan liittyvä tietotaito. Mä lähdin siitä liikkeelle, että mä haluan valmistaa tämän jonkunlaisen robotin, objektin, joka tekisi, ja mä koodaisin siihen sitä ennaltaarvaamattomuutta. Mä aloin kiehtomaan ja inspiroimaan toi Tomi Slotte-Dufvan ja Matti Vainion tekemä tällöinen robottipiirustusprojekti.

Mä halusin nimenomaan sitten tuoda maalaamiseen sitä mukaan, että miten tämä maalausprojektissa menisi sitten, ja mitä uutta se voisi mulle tuoda mun siihen ilmaisuun. Kyllä siinä hyvin vahvasti oli tällöinen ajatus siitä, että se on sellainen tekoväline ehkä, tai se ainakin vahvistui siinä matkan varrella hyvin pitkälti, että se on väline mulle siinä prosessissa.

Toivo:

Niin, ja tosiaan sä ihan itse konkreettisesti teit tämän koneen, joka toimi välineenä tai jonka kanssa sitä taidetta tehtiin.

Sanna:

Joo, kyllä.

Toivo:

Kyllä siitä oli siinä sun julkaistussa opinnäytteessäkin hauskoja kuviakin siitä, että mitä se on lähtenyt rakentamaan hyvin konkreettisesti, kun helposti itse kun on kokeillut tekoälyjuttuja joissain omissa projekteissa, niin se alkoi siitä, että menen tosi valmiiksi valmiin sitten sovellukseen, niin kirjoittelen sinne typeryyksiä.

No sitten ehkä sä vähän jo viittasit, että se muodostui välineeksi, mutta mitä muuta sä sait selville tästä, kun dynamiikasta taiteilijan ja sen robotin välillä? Loit näitä teoksia, jotka takana siinä ovat.

Sanna:

Joo totta tosiaan, ne siinä on. No siinä oli ehkä se jännä ensin tavallaan sellainen fiilis, mikä siitä tuli, niin sitä alkoikin miettimään vähän sillä tavalla, että se ei olekaan se ja minä, koska siinä oli sitä tietynlaista ennaltaarvaamottelua tai siihen mä pyrin. Ja sitten kun en kaikissa niissä pyrkimyksissä onnistunut, niin se tavallaan pakotti toimimaan tietyllä tavalla siinä prosessissa, että siellä hääää joku, joka pakottaa minua tekemään valintoja ei sen perusteella, että mikä minulle intuitiivisesti tulee sisältä päin, vaan se tuleekin jostakin ulkoa päin siinä maalauksen pinnalla.

Hyvin paljon ravisteli omaa ilmaisua. Kyllä siinä olisi tosi paljon tutkittavaa vielä eteenkin päin, eli se ei välttämättä tuonut muuta kuin vihjeitä sinne päin, että mihin se oma maalausprosessi voisi mennä. Ja sitten toisaalta siellä jossain vaiheessa alkoi heräämään takaisin semmoinen, ehkä se just se epämukavuusalueella liikkuminen, niin heräskin kauhean voimakas tahto mennä takaisin johonkin hyvin orgaaniseen ja semmoiseen perinteiseen.

Minulle tuli tarve piirtää puulle esimerkiksi ja tämmöisiä, että se vastareaktio toisaalta myös, että en jaksakaan sen kohdausohjelman kanssa enää pelleillä tai katsella sitä objektiota. Siinä tuli tällaisia, siinä oli paljonkin matkan varrella kaikenlaista, mutta enkä tiedä oliko tämä nyt välttämättä ihan tässä järjestyksessä nämä fiilikset.

Toivo:

Mutta nyt ne tuli siinä järjestyksessä, niin joku järjestys niillä on. Kun sanot objekti, niin viitaat tähän robottiin. Onko se nimenomaan objekti?

Sanna:

Se teki siinä pinnalla, se liikku siinä, miten minä olin sen jotenkin ajattelutkin, että siinä se tulee operoimaan. Mutta jos puhutaan niistä sellaisista roboteista, joissa alkaa olla jo tosiaan ihmisen ulkonäköä hyvin pitkälti, niin sellaisehan tutkitustikin on. Siihen tulee sellainen suhde, vaikka se on esine ilman minkäänlaista organista elementtiä, niin silti se ehkä sellainen vie sitten ihmisen ajattelun lähemmäs sitä, että se ei olekaan enää niin objekti.

Toivo:

Entä siinä teoksen luontovaiheessa, oliko se tekijyys, oliko se sulla taiteilijana täysin ja sitten se tosiaan toimi työkaluina se robotti vai oliko sellaisia hetkiä, jossa nämä rajat jollain tavalla ehkä hämärtyi tai liikkui johonkin suuntaan?

Sanna:

Kyllä niitä oli niitä hetkiä. Ilman muuta sitä jotenkin, kun siinä menee sellaiseen flow-tilaan, niin kuin maailmassa monesti tapahtuu, tai ylipäänsä tällaisessa työskentelyssä, niin sitten sitä alkoi vähän synkronoitumaan siihen, alkoi jollain lailla hyväksymään sen, että mitä siinä robotin kanssa tapahtuu.

Ne on ehkä sellaisia hetkiä, että tässä ollaan jonkinlaisessa synkrossa, että työskennellään yhdessä. Mutta kyllä en voi kieltää sitä, etteikö olisi tapahtunut sellaista.

Toivo:

Niin mielenkiintoinen, koska kyseessä ei tosiaan ole humanoidi tai ihmismäinen, tai totta kai itse tuppaan näkemään hymynaamoja autojen lampuissa ja syyläreissä ja muuta, mutta tämä oli tosi kaukana tämä sun robottis. Oikeastaan haluaisitko kuvailla tätä objektiivia vähän kuulijoille, kun me ollaan kuitenkin hyvin ei-visuaalisessa tilassa tällä hetkellä?

Sanna:

Joo, eli sehän oli ihan tällainen, siinä oli kaksi servoa ja sitten kolme rengasta ja hyvin palikkamainen leeko. Käytin siinä tekniikka-legoja, mikä ei sinänsä ole mitenkään uutta, sitä on tehty yli 30 vuotta näitä samoja juttuja. Sitten olin kiinnittänyt siihen siveltimiä ja vaihdoin välillä kahteen tai yhteen siveltimeen ja vähän sitä, että minkälaista sivellintä se nyt siinä milloinkin kuljettelee.

Sitä, että se pyörii tai tekee asioita siinä pinnalla, niin sen olin koodannut sinne, mutta se, että esimerkiksi pigmentit tai maalit tai väri tai se, että kuinka paljon, minähän käytiin vesiliukoisia maaleja, niin se, että kuinka paljon sitä vettä oli esimerkiksi mukana siinä ja muuta, niin sitä säätelin minä. Eli robotti teki lähinnä vain sitä, että se tyyliin sotkei sitä, mitä minä sinne yritän saada sinne pintaan. Että siitä väkisinkin lähteenpäin se menee, se koko ilmaisu ei kauheasti mitään kovin esittävää voinut olla, koska se kaikki aina, jos minullahan on sellainen tapa maalata, että siellä on esittäviä elementtejä hyvinkin pitkälti, että siellä ei voi puhua abstraktista.

Tämä vei minua sille levelille kyllä hyvin pitkälti, että se abstraktius, se lähti, minulle se ei ole ollut koskaan sellainen ominainen tapa ilmaista, niin nyt lähti kyllä sinne hyvin heittämillä, että tällaista.

Toivo:

Ehkä nopea tarkennus, että servo on sähkömoottori, joka pystyy ohjelmoimaan kierrosten murto-osillakin, että kuinka paljon se kääntyy, vaan kuulijoille, jotka ei ole tekniikkalegolla leikkinyt niin paljon. No tuohan on ihan mielenkiintoista, koska tosiaan me istutaan täällä sun ateljeessasi ja katselin ympäri täällä on paljon sun teoksia, öljyä, jonkin sorten siellä puu-levyllä ja täällä on figuratiivisia hahmoja, löytyy ihmishahmoja, löytyy kasveja, löytyy meduusaa, sen sellaista.

Ja nyt kun sä teit robotin kanssa, robotilla, miten sen haluaa sanoa, niin taidetta, niin se meni abstrahoitui aika pitkälle. Niin minkälaisesta ilmaisusta tässä on kyse ja miksi se ikään kuin, en halua sanoa karkasi, mutta siirtyi jonnekin, missä sä et ole ihan kotoisimmillasi?

Sanna:

No ihan varmasti siksihän se siirtyi, että on tekemisissä erilaisen median kanssa kuin yleensä. Kun yleensä toimii siveltimien lähinnä kanssa, niin nyt ollaan tekemisissä ihan toisenlaisen tekniikan kanssa. Silloin täytyy tavallaan olla myös avoin sille, että mitä sieltä voisi olla tulossa. Et sä ei voi

toistaa sitä samaa maneeria enää. Se on tutkimusmatka ja siksi se avoimuus voi viedä sitten jollekin uudelle tasolle ja muuta.

Sillä tavalla se ehdottomasti sitten täytyy antaa periksi sille, että mulla ei ole nyt tulossa sitä mitä ennen. Tottakai siinä pieni sellainen prosessi myös ajattelutasolla tulee väkisinkin, että sä katsot teosta, jota sä olet tekemässä ja siellä ei olekaan sitä tuttua ja sä et tiedä oikein mihin sä, niin koko ajan vähän epämuikavuus ja epävarmuusaspekteja siitä, että milloin tämä on valmis tai enemmän kuin ennen normaalisti. Tottakai normaalistikin siihen kanssa, mutta että nyt etenkin kun siellä oli niin tuntemattomalla alueella, niin sitten se pakotti siihen.

Mutta siitä puheen, että minkälaisen taiteen kanssa ollaan, niin voidaanko puhua robottitaiteesta tai onko se maalaustaidetta. Sinänsähän jos näitäkin maalauksia, jotka mä oon tän robotin kanssa tehnyt, niin ei voi välttämättä, jos nää laittaisi nyt seinälle ja katsoja ei tietäisi minkälainen prosessi niissä on taustalla, niin sitä ei välttämättä millään tavalla voisi siitä päätellä ulospäin. Siksi voidaan ajatella sitä ihan maalaustaiteena, mediana robotti tai tekniikkana robotti ja joku maali, pigmenttimaali tai akryyli tai muuta. Mutta sitten jos aletaan sitä vähän laajemmin miettimään, niin sitten se ehkä voisi olla robotitaidetta. Mä en osaa ihan yksilöllisestä vastausta tuohon antaa.

Toivo:

Niin tottakai taiteessa niitä harvoin myöskään on. Koetko sä, että siellä on se mitä sä halusit vai onko siinä jotain kiistaa?

Sanna:

Joo, niin taiteessa on juuri tätä jälkimmäistä ehkä enemmän. Ja sitten ne merkitykset syntyvät siinä matkan varrella. Ja vielä senkin jälkeen kun se teos on valmis, niin sieltä alkaa sitten ajan myötä. Ja sellaisessa jonkinlaisessa kohtaamisessa alkaa tulla niitä merkityksiä. Eli kun se taideteos saa yleisön esimerkiksi ja näin päin pois, niin niitä merkityksiä alkaa tulemaan.

Ja sitten mä näkisin, että tässä on ihan samanlainen vähän siinä mielessä tässä robottimaalausprojektissa, että niitä merkityksiä tulee, jos on tullakseen, niin sitten prosessissa tai sen jälkeen. Ja ehkä se johtuu siitä, että mä en ole kauhean pitkään työstänyt robottimaalauksia. Eli jos mä jatkaisin, tai aionkin jatkaa, mutta tällä hetkellä en ole tämän setin jälkeen vielä ainakaan siihen tarttunut, niin se lähtisi varmasti enemmän avautumaan mulle se intentti, tai mikä se on se.

Että tähän oli sellainen tutkimusmatka lähinnä, että mitä se voisi mun työskentelyyn antaa uutta. Ja tämä abstraktius oli yksi sellainen, eli se vie mua johonkin suuntaan. Mutta vielä sen syvemmin en osaisi lähteä vielä selvittämään sitä, että minkälaisia siellä on tällaisia syvempiä merkityksiä.

Toivo:

Ja kuten me aiemmassa jaksossa juteltiin estetiikan tutkija Harri Mäcklinin kanssa, hän totesi, että taide voi olla myös tapahtuma, jossa se teos kohdataan ja se taide ikään kuin nousee siitä vuorovaikutussuhteesta. Ehkä mä sitten vähän uudelleen muotoilen tän ja kysyn, että minkälaisia merkityksiä sä oot löytänyt näistä teoksista, jotka syntyivät tässä tutkimusmatkassa, joita sä kuvaat?

Sanna:

Kyllähän kaikkein ehkä se olennellisin kysymys on se taiteilijan tai määritelmä, mitä siinä pohtii. Ja tuosta itse asiassa tuli mieleen, kun mainitsit, että esimerkiksi kun mä kävin tuolla tämän opinäytetyöprosessin aikana tuolla Emma Museossa katsomassa sen nykyaikaan etsimässä näyttelyn, jossa on sitten, siellä oli tämän kiinalaisen Shoukwen Kuan jotain, täytyy jostakin tarkistaa hänen nimensä, mutta siis siellä oli useita robottikäsiä, jotka oli maalannut sitten vähän vastaavalla tavalla, mutta isommassa skaalassa, kun itselläni oli tämä, niin siinä tuli sitä teosta katsellessa, kun ne robottikädet liikkuu siellä tilassa ja siinä ei ollut enää maalausprosessi, vaan ne vaan liikkui tilassa ja niillä oli tällaiset siveltimet käsissä.

Ja ne ei tehnyt enää jälkeen, koska se oli tehty siihen performanssin aikana, mikä oli kun tämä näyttely avattiin ja itseänä taiteilija oli paikalla. Eli siinäkin vahvistui se, että sillä performanssilla on hirveän iso merkitys, koska siinä, kun sitä kattelin, siinä jäi vähän tyhjä olo, että olisin ehdottomasti halunnut nähdä sen performanssin, jotta siinä olisi jotenkin ehkä päässyt sille syvemmästi.

Eli kyllä se nimenomaan toi, niin kuin mainitsitkin, että oli sitä keskustelua siitä, että sillä prosessilla on se suuri merkitys tämmöisessä. Kyllä, ehdottomasti.

Toivo:

Kyllä, ja tuohan nivoutuu myös siihen sun pointtiin siitä, että jos näitä tauluja katsoo, niin se ei ole suoraan ilmeistä, että miten se on syntynyt, että se täytyy selittää. Olen tuolta vähän jotain semmoista rengasuran tyylistä, olen huomaavinani, mutta totta kai se on aika, sanotaanko, väritynyt huomio, koska tiedän, mikä kyseessä on.

Sanna:

Kyllä, kyllä. Joo, ja sitten se, mä en sitä itse asiassa tuossa prosessissa, kun mulla on itsellä tapa ollut, että vasta se valmis tuotos tuodaan galleriaan, ja kun olen maalannut öljyväreillä ja muilla maaleilla, ja lähinnä nyt tauluja MDF-levyille tai kankaalle ja muuta, niin sitten se olikin, tuli vähän niin kuin PFAE-llä puun fiilis siitä, että mun olisi pitänyt ihan ehdottomasti taltioida sitä prosessia, koska siinä alkoi tajuaa sen sitten siinä prosessiaikana, että se, ehdottomasti se tekeminen ja se performatiivisuus on siinä myös se iso asia.

Toivo:

Muuttuko tässä siis sun jotenkin ymmärrys ihan taiteesta tai taidekäsitteestä jollain tavalla, tai syventykö se johonkin suuntaan, tai millä tavalla sä suhtaudut taiteeseen ennen ja jälkeen tämän prosessin?

Sanna:

Kyllä se mulle jotenkin silleen avasi, kun sitä tietysti sen lisäksi, että teki tätä omaa robottiprokkista, niin tutkaili vähän mitä nykykentässä tapahtuu, ja sitten se antoi vähän sellaista, tietyllä tavalla laske semmoista virittyneisyyttä siihen, että mitä tekoäly sitä, tekoäly tätä, että se antoi pikkuisen

semmoista perspektiiviä, vähän jalat maahan, että ei se nyt ehkä niin, kauhean uhka voi olla tai jotain tällaista, että se antoi vähän semmoisia avas silmiä siltä osin, että kaikenlaista uutisointia on kyllä, mutta sekin, että miten mediassa puhutaan tekoälystä, tekoäly tekee, tekoäly sitä, ja se on jotenkin vähän vääristynyttä jopa välillä tuntuu, että se antoi semmoisia toisenlaisia näkökulmia lähestyä tätä aihetta, että se ihminen vielä siellä takana on edelleenkin.

Toivo:

Kyllä, kuten tässä jo totesit, niin se on ollut työväline ainakin tässä projektissa. Heti alussa sä osuit siihen, että sulle maalaaminen on myös ruumiillista, ja se tapahtuu, väline ei ole se sivellin ainoastaan, vaan myös siveltimestä lähdetään vetämään taaksepäin, tulee käsi vastaan ja muuta. Miten sä näet, oikeastaan voidaan aloittaa siitä, että minkälainen suhde sulla taiteilijana on juuri ruumiin ja taiteen välillä?

Sanna:

Vahva suhde. Mä olen hirveän kehollinen, esimerkiksi mä en tiedä, ihmisillä on erilaisia tarpeita ja muuta, mutta mulla on jonkunlainen tarve purkaa liikkuen energioitani, ja se monesti tapahtuu myös siltä osin, että maalausprojekti alkaa varsin suurilla liikkeillä ja muuta. Mulla voi olla siis ihan lattialla vaakatasossa kanvasta tai nyt lähinnä MDF-levyä viime vuosina, ja se on sitten isoa laajaa liikerataa ja levittelyä, maalin levittelyä ja näin.

Sillä tavalla se vie mut sinne, sille levelille, että mä pystyn keskittymään. Kuulostaa jotenkin ihan, en tiedä. Mulla on siihen kova tarve sen maalaamisprosessin aloittamisessa etenkin, että mä en pysty pöydän ääressä työskentelemistä, niin se tuntuu haastavalta. Se tukkii oman ilmaston ja muuta.

Mä luulen, että tässä on kysymyksessä ihmisten persoonallisia asioita. Toiset toimii toisella tavalla, mutta mulle se on hirveän tärkeää.

Toivo:

Miten tämä robotin kanssa työskentely suhtautuu tähän sun ja sun kehon suhteeseen?

Sanna:

Siinä on hyvä puoli se, että kun robotin kanssa työskentelee ainakin tällaisen, minkä mä tässä loin, niin me puhutaan, että me ollaan koko ajan vaakatasoisella pinnalla. Se ei vielä ainakaan käy seiniä pitkin kiipeilemään tai muuta. Se oli mulle helppo antaa tapahtua siinä.

Sitten mä voin kävellä sen ympäri, sen maalauspohjan ympärillä ja tutkailla sitä sieltä vähän niin kuin lintuperspektiivistä ja sitten lähteä siihen kumartua ylle ja tehdä olkanivelestä lähteviä laajoja liikekaaria, niin kuin mulla on tavallisessa tässä aikaisemmassakin maalausprosesseissa ollut tapana. Sillä tavalla se helpotti sitä, mutta sitten tulikin näitä muita yksityiskohtaisempia asioita vastaan, mitkä pakotti toimimaan toisin kuin normaalisti.

Toivo:

Mutta se oli kuitenkin se, että sinun ruumiisi pysyi siinä prosessissa mukana. Kone ei vienyt sitä, vaan se vain jollain tavalla muuttui, se dynamiikka. Tämä on kuulostanut melkein painimatsilta.

Sanna:

Joo, se on aika hyvä vertaus. Tosiaan tämä minun robotinihan ei ole mitenkään valtavan iso, että jos se olisi joku robottiimuria isompi vehje, niin sitten voisi olla taas toisenlaiset. Mutta minun robotissani on kysymys tällaisesta, mitä minä nyt sanoisin, 10x15x15 ehkä korkeus ja tällaista maksimissaan. Se on aika vielä sellaista pientä vipellystä vaan siellä se homma hänellä tai sillä.

Toivo:

Se on se objektuluone tässä pikku hiljaa rapisee. Annoitko sinä robotillinen nimeä prosessin aikana?

Sanna:

En, se oli ihan robo vaan. Se oli helppo, se sopi suuhun ja tiesin aina, kun muillekin puhuu siitä, että mistä puhuu. Ei tullut edes mieleen oikeastaan alkaa sitä nimeämään, että sen verran personaatuaalinen se kuitenkin oli. Jos ajatellaan vaikka siveltimiä, niin en nimeä niitäkään. Jos voi verrata, en tiedä.

Toivo:

Sen lisäksi, että olet taiteilija, saat myös taidekasvattaja tai taidepedagogi, niin saitko jotain pedagogisia oivalluksia tässä prosessin aikana?

Sanna:

Lähinnä minusta tuntui, että se oli enemmän sitä, että sain eväitä siihen työhön. Olen opiskelijoiden aikana kyllä työskennellyt eri opinahjoissa ja nähnyt erilaisia tapoja media kasvatusta tai digitaalisatiota tuoda siihen kuvataideopetukseen. Se antoi minulle, ja se oli itse asiassa mitä en alussa muistanut mainita, tärkeä asia kuitenkin, mutta se, että haluaisin pikkusen perehtyä, kun tiedän, että näitä asioita ja teemoja käsitellään ja halutaan tuua enemmän opetukseen mukaan.

Se osaa opetussuunnitelmaakin. Kyllä haluaisin senkin takia sitä omaa tietotaitoa lisätä vähän kokeilla, että tiedän mistä puhun, kun jollain tavalla aion opetuksessa olla tulevaisuudessa etenkin mukana. Tai tekijänä, niin sitten siihen sitä tietotaitoa ehdottomasti kartuttamaan. Tunsin, että olen vähän liian out.

Toivo:

Nouseeko nämä teemat oppilaiden kanssa?

Sanna:

Se olikin yllättynyt. No minä en ole hirveän pitkään vielä opettanut, minä olen kaksi vuotta ehkä opettanut perusopetuksen ja lukion opetuksessa. Olinkin yllättynyt siitä, että heillä ei voi ehkä yleistää näitä. Siellä on yksittäisiä, jotka osaa ja tietää ja on kiinnostuneita, mutta sitten sellainen yleisellä tasolla, niin he kyllä tietää, miten kännykän kanssa operoidaan ja näin, mutta sitten saattaa olla ihan jotain perusjuttuja, jotain ihan se riippuu niin sovelluksesta, että minkälaisia on tottunut käyttää.

Ei se välttämättä ulotukkaan se tietotaito tai se kiinnostukseen niin pitkälle, että halutaan alkaa väkertää jonkun stop motion elokuvan parissa tai digitaalisaation jotenkin robotista puhutammattakaan. Mutta koodaaminen on yksi, mikä on aika ihan, onko se nyt kolmannella luokalla, kun ne jo aloittelee sitä ja nykyään, että kyllä sitä nyt täytyy jonkunlainen haju olla opetteilla. Ja just se, että mä koin, että mä en, sitten kun mä olen työelämässä opiskelujen jälkeen, niin en mä siellä sitä alaa opettelemaan, että kyllä se täytyy tapahtua ennen sitä.

Toivo:

Kyllähän tuosta on ihan maailman aikakauslehdissäkin kirjoitettu, että oikeastaan nuorten tekninen kompetenssi on laskenut, koska asiat on tehty niin kivaksi käyttää ja se ei vaadi semmoisesta samanlaista perehtymistä kuin ehkä, jos ysärillä on alkanut räpläilemään tietokoneita. Se on ollut tosi eri asia kuin nykyään. Mutta nouseeko nämä tällaiset tekoälyn tai vastaavien ja näiden kuvataiteen suhde oppilaiden keskuudesta, koska nämä on kuitenkin aika, kyllä näistäkin lehdet kirjoittelee aika taajaan.

Sanna:

Tuo ehkä vähän liittyy siihen, että miten taidetta, minkälainen taidekäsitys on, mitä pitää taiteena. Siellä on aika vahvoja mielipiteitä siitä, että esimerkiksi tämä ranskalainen Obvious-ryhmä, joka kouluttaa sitä algoritmia vanhoilla maalauksilla esimerkiksi nyt muotokuvilla ja luo sieltä nyt uuden sitten muotokuvan, joka on sitten täysin digitaalinen ja muuta näin, niin sellainen voi hyvinkin enempikin ehkä närkästystä herättää tai mitä tällä on taiteen kanssa tekemistä. Hyvin vahvoja mielipiteitä nuorilla ja näin, että se ehkä, että itse pääsee sitä tekemään, niin just se prosessi taas.

Se onkin varmasti usein se, että miten se suhde muuttuisi ihan lopputulokseen siihen.

Toivo:

Mutta tiettyjä traditionaalisia piirteitä nähtävinä myös nuorten taidekäsityksessä.

Sanna:

Niin on.

Toivo:

Sen Obvious-ryhmän teoksen Sothesby's myi melkein 500 000 eurolla. Kyllä sitä joku näki siinä arvon.

Sanna:

Kyllä, joo. Ehkä jotain, mä en tiedä kuka tämä ostaja oli.

Toivo:

Täytyy sanoa, että mäkään en muista.

Sanna:

Onko se ollut joku yksityinen keräilijä? Siinä mielessä se on ihan ymmärrettävää, että haluaa koko elämässä jotain, joka on rikkonut jonkinlaista normia.

Toivo:

Kyllä. Ja toisaalta on jotenkin tosi taiteen, modernin taiteen varsinkin ytimessä toi ajatus, että ei olla montaa, tai tämä voi olla hyvin jumalanpilkkaista sanoa, mutta ei olla montaa askelta Duchampin suihkulähteestä vaikka tässä tapauksessa.

Mutta sitten, että sun oppilaiden keskuudessa on aiheuttanut närkästystä, se on mun mielestä ihan kiinnostavaa.

Sanna:

Niin, jotenkin semmoista dissausta vähän, että ei mitään järkeä. Kyllä se tulee niin suoraan, niin kuin mun mielestä se. Jos ei tämä nyt sytytä, niin tämä on ihan höh, mitä? Se on ihan hauska.

Toivo:

Mutta semmoinen kaistapäinen teknologiautopismi ei ole ihan sisäsyntystä kuitenkaan.

Sanna:

Niin, en näkisi niin. Ainakaan näissä, kenen kanssa on tähän mennessä ollut työskennellyt.

Toivo:

Sitten jos me puhutaan vähän, yleistetään taas pikkasen irti tästä sun robosta ja näistä teoksista, niin mä nyt teen rohkea odotuksen, että sä jonkin verran juttelet taiteilijakavereiden kanssa ajankohtaisista aiheista, niin nouseeko nämä teemat tekoälyn ja robottien taiteesta sun tuttava piirissä? Miten niistä puhutaan?

Sanna:

Joo, se ehkä, ne nousut tulee, mulle ei hirveän montaa ihmistä ole sellaista, joka työskentelisi varsinaisesti tekoälyn kanssa tuttava piirissä. Toki näitä taiteilijoita on ja hyvin erityyppisiä ovat keskenään, mutta ne nousee ehkä justiin näiden, minkälaisia yhteiskunnassa on juurikin esimerkiksi näyttelytten kautta tai muita. Mutta siihen ehkä se suhtautuminen jää vähän sellaiseksi, mä luulen, että se vaatii just sen, että jollain lailla porautuu tai syventyy siihen sen tekemisen kautta ja sitten tulee niitä pohdiskeluja ehkä ennemminkin.

Mun kaveri ja tuttava piirissä on enemmänkin mennyt, eli mun tuttava piirissä on lähinnä nyt maalareita ja perinteisten tapojen enemmänkin tekijöitä. Enenpi ehkä vaan menee siihen kautta, että lukee taiteilijahaastatteluita, jotka on tekoälyn kanssa tekemisissä. Siellä voi olla syvempää, diipimpää pohdintaa aiheesta.

Toivo:

Jos miettii semmoista jotenkin medianarratiivia, niin se on osittain juuri perinteisten taiteiden edustajathan voi kokea tämän uhaksi kehittyvän tavan luoda valtavia määriä kuvia ja miten nämä koneoppimismallit syö ihan valtavan määrän olemassa olevaa taidetta. Sieltä lähtee todennäköisyyksiä laskien rakentamaan, minkälainen se kuvan kuuluisi olla tai mikä se todennäköisimmin olisi, jos ihminen sen tekisi. Onko sellaista jotenkin uhkakuvia?

Ehkä sulla itselläsi tai tutuilla siitä, että kapeneeko kuvataiteen ala tai jääkö tässä jälkeen, jos ei ole midjourney-asiantuntija?

Sanna:

Kyllähän tuo on yksi sellainen. Tavallaan ei. Se on vähän kyllä ja ei. Maalaustaidekin on aina, vaikka on minkälaisia digitaalisia mullistuksia tapahtunut, valokuvausta ja muuta, niin se on ja pysyy. En usko, että kovin moni kokee sitä uhkana sillä tavalla sille omalle, että sillä ei olisi enää minkäänlaista jalansijaa tässä tai jotenkin se jäisi jonnekin tosi unohduksiin tai marginaaliin.

Mutta sitten se kuvien käyttöhan on aina se, että miten tekijäoikeudet sitten, niistä on ollut keskustelua medioissa, että miten esimerkiksi taiteilijan, jotka kuitenkin tämä nykyaika vähän on tuonut senkin, että postataan sosiaaliseen mediaan niitä ja se vaatiikin, kotisivut vaatii, että siellä on sinulla jonkinlaista näyttöä siitä tekemisestä. Ja se on tavallaan vapaa riistää sitten, kun aletaan sitä algoritmia kouluttaa, että kuka sitä valvoo, että mitä sinne on nyt syötetty.

Että onhan se ongelmallista. Ja varsinkin, jos sitten tällä voluumilla, mikä tässä nyt on koko ajan käsillä, eli kuka tahansa voi lähteä tekemään sovelluksen kautta niitä omia valikoimillaan algoritmiin tai näillä tuotoksilla niitä uusia toisintoja, niin onhan se vähän hämmentävä tilanne. Ja sitä kuvastoa voikin käyttää sitten tällaisiin tarkoituksiin, ainakin tällä hetkellä. Miten se muuttuu? Jollain laillahan siihen täytyy tulla joku muutos.

Toivo:

Ja vähän se jotain ravistelee. Tässä taas tullaan, on mun vuoro olla muistamatta viitettäni, mutta on tällainen nettilehti. Se on aikakausilehti, joka on tällaisen sci-fi- ja fantasiakuvituksen lehti. Ne julkaisevat ihmisten kuvia nettilehtinä ja se on perustunut aina silleen, että taiteet lähettävät itse teoksia. Ne on siellä näkyvillä ja se on aika suosittu go-to niille, jotka on tosi kiinnostuneet tällaista scifi-kuvastosta.

Itse en ole ihan ykkösfani, niin sen takia en muista nimeä. Mutta sen sijaan muistan, että he joutuivat esimerkiksi sulkemaan täysin sen niiden submissions-osion, koska tätä tekoälytaidetta alkoi tulla. Alettiin puhua satojen tuhansien kuvien päivä syötöstä, koska siinä on semmoista, että hei, me maksamme pikkasen näistä julkaistusta kuvista ja tällä tavalla. Jotkut instituutiot tässä vähän heiluu.

Sanna:

Jotenkin tuli tuosta mieleen, että kuvatulvahan on ihan valtava. Ja sitten se vähän toistaa jotenkin itseään mun mielestä. Että sieltä, että miten erottua niillä semmoisilla tekoälykuvilla sieltä seasta, niin se on kyllä todella haastavaa. Jos tällaisia tekoälytaiteilijoita voi pulpahtaa mistä tahansa, kuka tahansa, niin miten se erottuminen tapahtuu, niin en näe sitä kauhean helppona hommana. On sitä järkyttävät määrät kuvallista kamaa siellä.

Toivo:

Jossain vaiheessa se on jo itsessään erottumistekijä, että se on se kuva on MDF-levyllä ja tästä kun viistosta katson, niin on aika paksultakin pigmenttiä paikotellen.

Sanna:

Kyllä, kyllä, just näin.

Toivo:

Uskotko sä, tai uskallatko veikata jotain, että muuttaako tämä ennen kaikkea varmaan nyt tekoälyjen tai muuten jonkinsortisen automatisoidun kuvallisen kulttuurin tuotannon ohi. Entä jollain tavalla sitä, miten me ylipäätään suhtaudutaan taiteeseen yhteiskunnassa?

Sanna:

Se on aika vaikea uskoa, että se hirveästi muuttaisi sitä, koska esimerkiksi juuri nämä nuoret on hyvä esimerkki siitä, että siellä on tietynlaisia sellaisia, että totta kai, jos olet kova taiteen tai visuaalisen, että sä kulutat sitä tietyllä lailla, sä oot sen parissa koko ajan, niin tietysti silloin on toisenlainen tulokulma. Mutta jos on vähemmän, niin ehkä on niiden perinteisempi. En tiedä, voiko näin nyt yleistää hirveästi, mutta kyllä sillä on se paikka aina.

En usko, että se isommin muuttaa. Me ollaan kuitenkin aika primitiivisiä ja erilaisia otuksia mekin. Jos ajattelen vaikka tekoälytaideen, mitä me digitalisaatiokursseilla tutustuttiin muutamiin

tekoälytaiteilijoihin, jotka olivat tehneet esimerkiksi videotaidetta tai muuta, niin siellä minulla heräsi semmoinen olo, että aina on kysymys, kun taiteilijana on ihminen.

Jonkinlainen post-humanistinen ajattelu. Tai semmoinen, että siinä kuitenkin sitä ihmisyyttä pohditaan. Se ei muuntu miksiäkään, että siinä aina jotenkin pohditaan sitä olemassaoloa ja siihen liittyviä kysymyksiä. Että sehän on humaania, jos mikä.

Toivo:

Niin kyllä. Haluatko vielä selventää, mitä tarkoitat tässä tapauksessa post-humanistisella?

Sanna:

Itse asiassa tästä pääsee siihen humanismin ajatukseen, että mitä sille mahtaisi tapahtua. Ehkä se, että post-humanismi on enemmän sinne päin liikkuva, että se ottaa huomioon toisenlaiset oliot. Jotenkin ihmisiäkin, kun ollaan ajateltu, että ollaan eläimiä, niin me ollaankin olioita. Se lähtee laajenemaan vielä se ajatus siitä, että ei ole sellaista asiaa kuin eläimet, ihmiset ja jotkut muut.

Sitten transhumanismi on myös yksi sellainen, mihin suuntaan se ehkä jossain määrin liukuu. Että tulee olemaan jotain sellaista, mikä ei vielä ole meille ihan niin selvää, jos ajatellaan, että minkälaisista olioista meidän universumi koostuu.

Toivo:

Kyllä. Ja transhumanismilla viitataan teknologisesti jollain tavalla muunnettavaan ihmisyyteen, tällaisiin ajatuksiin mikrosiruista aivoissa. Miksei lähtien jostain oura sormuksista yhdistää teknologiaa jotenkin siihen ihmiseen, jotta se ottaisi seuraavan askeleen elijona tai oliona.

Sanna:

Niin, kyllä. Tavallaan pois päin siitä, mitä me ollaan totuttu pitää. Että missä se raja sitten kulkee.

Toivo:

Ja post-humanismissa taas ehkä olennaisempaa se ihmisen keskeisyyden pohdiskelu. Humanismi on juuri niin, että ihminen on kaiken mitta. Post-humanismissa toislaiset eliöt, kuten eläimet, kasvit, sienet, on. Ja miksei myös sitten nämä maalaavat robotit ja vastaavat.

Sitten ehkä kiinnostaa, kun totesit, että tässä oli tämmöinen pieni oma sininen kausi sinulla tässä robotin kanssa työskentelyssä. Aiotko jatkaa näitä kokeiluja tai käyttää tällaisia työvälineitä jatkossa taiteilijana?

Sanna:

Kyllä. Minä olen siis ainakin taidepedagogiina. Ehdottomasti. Siinä on tulokulma toisenlainen, että se on se pedagogiikka keskiössä eikä se oma ilmaisu. Mutta se, että minkälaista tavallaan antaa vähän muille delegoida sitä sinne lasten ja nuorten työinnon parissa lähinnä työskenteleen. Elokuusta lähtien nyt alkaa taas. Sieltä ehkä jotain uutta. Minä haluan vähän kuulla, miten he näkisivät tai kokisivat asioita tässä samassa. Mutta tällä hetkellä minulla ei ole lähitulevaisuudessa mahdollisuutta keskittyä tällaiseen projektiin.

Minulla on se pedagoginen työ, joka tulee olemaan keskiössä ainakin seuraavan vuoden ajan. Mutta siellä päin se alkaa elää. Kattelee, että taas ensi vuonna. Kyllä minulla jäi sellainen kutkutus siihen, että haluaisin viiä sitä toisenlaisen, uuden. Jos nyt ajatellaan sitä, että minulla olisi kaikki maailman resurssit käytettävissä, niin haluaisin lähteä rakentamaan uutta robottia ja kokeilla.

Toivo:

Toivotaan, että myös pedagogisella puolelta ehkä nousee jotain omaan taiteelliseen ilmaisuun tai itseymmärrykseen.

Sanna:

Kyllä se paljon antaa myös silleen, kun siinä ollaan niin paljon ihmisten kanssa tekemisissä opettajan työssä, niin kyllä se antaa sellaisia virikkeitä siihen. No, minulla yleisesti ottaen on taiteessa ulkoaikajaksien ihmisyden pohdiskelu, niin kyllä se siihen tuo eväitä.

Toivo:

Me ollaan tässä nyt hyvä tovi juteltu ja se on aivan satavarmaa, että kuulijat eivät ihan kaikkea muista. Jos olisi yksi asia, jonka sinä toivoisit, että podcastin kuulijat muistaisivat tästä teemasta ja tästä jaksosta vielä, kun he omille poluilleen lähtevät tästä, niin mikä se olisi?

Sanna:

No, ajattelin, että jos joku kannattaa käydä tsekkaamassa, kun se seuraavan kerran tulee, mikä minulle itsellekin antoi hirveästi, ja oli todella mielenkiintoinen ja mukaisetempaava asia, niin EMMA-museon näyttely, tämä Nykyaika etsimässä, joka on 2016 vuonna alkanut. Oliko se nyt parin vuoden välein suurin piirtein siellä näyttille? Siellä on erittäin mielenkiintoisia digitalisaatioja, myös robotiikkaa ja muutenkin nykyaikaisia tekijöitä.

Ehdottomasti suosittelisin siihen tutustumaan, jos tämä aihe kiinnostaa. Se on helppo ja hyvä kattaus. Se on helposti lähestyttävä ja hienosti oli rakennettu tämä viimeisinkin. Se nyt on ainakin sellainen, minkä haluan antaa suosituksen ihmisille.

Toivo:

Eli Espoon Modernin taiteen museo Emma Espoon Tapiolassa.

Sanna:

Kyllä, kiitos tästä selvennyksestä.

Toivo:

Ei se mitään olla, että täällä Espoossa nämä saattaa olla liian lähellä kotia. Tuossa saatiin jo yksi suositus, mutta sitten minulla on tapana aina jakson loppuun vielä kysyä, koska taidekenttä on valtavan laa ja tapahtuu koko ajan vaikka mitä kiinnostavaa on, mahdollisimman hienoja tekijöitä, teoksia, näyttelyitä, happeningeja, performansseja.

Onko jotain, mikä on sun mielestä jäänyt liian vähälle huomiolle, joka kuulijat kannattaisi napata kiinni jostain taiteen ilmiöstä?

Sanna:

Ainakin haluaisin nostaa itseäni kiinnostavan, kun olen tosi tämmöinen, ehkä se johtuu siitä, että kun itsekin tekee kaksi ulotteista kuvaa, niin tämmöinen taiteilijoita Jukka Hautamäki, en tiedä miten itsellesi hän on hyvinkin kiinnostava omasta näkökulmastani, että hän tekee tämmöistä algoritmitaidetta.

Minun mielestä hänellä on mielenkiintoisia ajatuksia myös teemasta. Suosittelisin myös hänen tutustumaan, että hän tekee tosiaan kaksi ulotteisia digitaalisia kuvia. Ei ole suuri spektaakkeli, vaan tämmöinen ihan kuvan tekijä niin sanotusti. Mielenkiintoinen on, että suosittelen tutustua.

Toivo:

Kyllä, toistatko vielä nimen?

Sanna:

Jukka Hautamäki.

Toivo:

Jukka Hautamäki. Joo. Aivan mahtavaa. Tämä on aivan siis kuin olisit käsikirjoituskirjailija itsekin, kun saadaan tällainen mahtava call to action tähän loppuun. Tämä on ollut aivan mahtavaa ja minun mielestä kiinnostava näkökulma tähän. Paljon erilaisia tietojenkäsittelytieteiden asiantuntijoita puhuttavaan teemaan näin taiteilijan näkökulmasta.

Toivo:

Haluan kiittää Sanna suuresti, että lainasit aikaasi ja asiantuntemustasi minulle ja kaikille kuulijoille.

Sanna:

Kiitos. Puolestani oli oikein miellyttävä.

Toivo:

Kiitos paljon ja me kuullaan taas kuulijoiden kanssa sitten seuraavalla kerralla. Tämä oli Kirkkonummen kunnan kulttuuripalveluiden taiteesta. -podcast. Sen toimitti, leikkasi ja liimasi minä, eli Toivo Hursti. Löydät meidät kaikkialta, missä podcasteja kuunnellaan, sekä osoitteesta www.kirkkonummi.fi.

Kuullaan taas, kun on puhe taiteesta.